

Υπέρ της του Κόσμου Ζωής Προς ένα Κοινωνικό Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας

Ένα ψηφιακό τεύχος με σχόλια, κριτικές και θεολογικές απόψεις
σχετικά με το κείμενο

Εισαγωγή

Το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής: Προς ένα Κοινωνικό Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας» αντιπροσωπεύει μια καθοριστική θεολογική απάντηση στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις, διατυπώνοντας ένα όραμα για το πώς η Ορθόδοξη Εκκλησία μπορεί να αλληλεπιδράσει με τον σύγχρονο κόσμο, παραμένοντας σταθερή στην Ιερά Παράδοση της. Το κείμενο υπογραμμίζει τη δέσμευση για οικονομική δικαιοσύνη, ανθρώπινα δικαιώματα, προστασία του περιβάλλοντος και ειρήνη, όλα υπό το πρίσμα της Ορθόδοξης θεολογίας και πνευματικότητας. Ο στόχος του είναι να προσφέρει μια σταθερή βάση για την αλληλεπίδραση με τον σύγχρονο κόσμο, διασφαλίζοντας ότι η απάντηση της Εκκλησίας είναι όχι μόνο σχετική, αλλά και βαθιά ριζωμένη στην πλούσια θεολογική της κληρονομιά.

Η δημιουργία του προέκυψε από μια μακρά, συνοδική διαδικασία με τη συνεισφορά καταξιωμένων ορθόδοξων θεολόγων από όλο τον κόσμο. Αυτή η διαδικασία αναδεικνύεται σε πηγές που θα βρείτε εδώ.

Η σημασία του κειμένου εκτείνεται και πέρα από την Ορθόδοξη Εκκλησία, συμβάλλοντας σημαντικά στις διαχριστιανικές σχέσεις. Αυτό γίνεται εμφανές στις συζητήσεις για τον αντίκτυπο του κειμένου με φόντο τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022. Η έκκληση του κειμένου για ειρήνη και καταδίκη της βίας αντηχούν έντονα σε αυτό το πλαίσιο, προωθώντας την ενεργητική ειρηνοποιία αντί για την παθητική διατήρηση της ειρήνης. Αυτή η θέση ενισχύεται συγκινητικά από την Πασχαλινή Εγκύκλιο του Πατριάρχη Βαρθολομαίου, η οποία υπογραμμίζει τον ρόλο

της Εκκλησίας στην προάσπιση της ειρήνης και την καταδίκη του πολέμου ως θυσία σε ψευδή είδωλα.

Επιπλέον, η ενασχόληση του κειμένου με οικολογικά ζητήματα, όπως επισημαίνεται στη κοινή δήλωση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, του Πάπα Φραγκίσκου και του Αρχιεπισκόπου του Καντέρμπουρου Τζάστιν Ουέλμπι, αναδεικνύει τη δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτή η κοινή δήλωση αποτελεί μέρος της ευρύτερης δέσμευσης για την αντιμετώπιση παγκόσμιων ζητημάτων, που αντικατοπτρίζεται στο κείμενο, αντιμετωπίζοντας την επικίνδυνη εργαλειοποίηση των οικολογικών θεμάτων για ιδιωφελείς σκοπούς σε ορισμένα θρησκευτικά πλαίσια.

Το ευχαριστιακό ήθος, όπως το διατυπώνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, παρέχει ένα βαθύ πλαίσιο για την κατανόηση των κοινωνικών ευθυνών των Χριστιανών. Η Ευχαριστία παρουσιάζεται ως ο πυρήνας της εκκλησιαστικής ζωής, ενσωματώνοντας την ευγνωμοσύνη και τη δοξολογία, και μεταμορφώνοντας τους πιστούς σε μια κοινότητα που υπερβαίνει τις κοινωνικές διακρίσεις. Αυτό το ήθος επιβάλλει στους Χριστιανούς να ζουν ευχαριστιακά, επεκτείνοντας την πίστη τους στον ευρύτερο κόσμο με την αναγνώριση και ανάληψη της κοινωνικής ευθύνης για την κοινή ευημερία. Αυτή η μεταμορφωτική οπτική αντικατοπτρίζεται περαιτέρω στη στάση της Εκκλησίας για την επιστημονική πρόοδο και την οικολογική ευθύνη, όπως αυτή τονίστηκε στην εγκύκλιο του Οικουμενικού Πατριάρχη κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Το κείμενο υποστηρίζει τη δέσμευση της Εκκλησίας να αναγνωρίζει τα επιστημονικά ευρήματα και να αντιμετωπίζει σύγχρονες προκλήσεις, ενισχύοντας τη διασύνδεση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της δημόσιας υγείας.

Η διατύπωση του κειμένου για την αναγκαιότητα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα με την έμφαση στην αναγνώριση της εικόνας του Θεού στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, υπογραμμίζει τη δέσμευση της Ορθόδοξης Εκκλησίας για κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτή η δέσμευση επεκτείνεται στους διαχριστιανικούς και διαθρησκευτικούς διαλόγους, προωθώντας την αμοιβαία κατανόηση και την ενότητα μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών παραδόσεων. Αυτή η διάσταση του κειμένου είναι κρίσιμη για την προώθηση μιας ενιαίας ορθόδοξης μαρτυρίας στον κόσμο και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ χριστιανικών ομολογιών σε κοινωνικοηθικά ζητήματα.

Το παρόν ψηφιακό τεύχος έχει δημιουργηθεί για να διευκολύνει και αν προάγει την έρευνα, ανάλυση και αλληλεπίδραση με το σημαντικό κείμενο που εκδόθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής: Προς ένα Κοινωνικό Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας». Αυτό το ψηφιακό αρχείο εξυπηρετεί ακαδημαϊκούς, θεολόγους, φοιτητές και κάθε ενδιαφερόμενο, παρέχοντας πηγές, όπως έγγραφα, συνεντεύξεις, κριτικές, ομιλίες και εγκυκλίους, που εξετάζουν τις θεολογικές θέσεις και την επίδραση του κειμένου στην σύγχρονη θεολογική πραγματικότητα.

Σχόλια, κριτικές και θεολογικές απόψεις.

1: Η εκδήλωση, η οποία συνδιοργανώθηκε από το Γραφείο του Προέδρου του Πανεπιστημίου Georgetown και το Berkley Center for Religion, Peace, and World Affairs, μαζί με το Κέντρο Ορθόδοξων Χριστιανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Fordham, επικεντρώθηκε στις συζητήσεις για τον αντίκτυπο ενός σημαντικού κειμένου για το κοινωνικό ήθος και τη σημασία του στις διαχριστιανικές σχέσεις, ιδιαίτερα με φόντο τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022.

Το πρώτο πάνελ αποτελούσαν Ορθόδοξοι θεολόγοι που συμμετείχαν ενεργά στη συγγραφή του πονήματος, όπως ο Αριστοτέλης Παπανικολάου από το Πανεπιστήμιο Fordham, ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Perry Hamalis από το North Central College, και ένας Καθολικός σχολιαστής, ο π. David Hollenbach S.J. από το Πανεπιστήμιο Georgetown. Οι ομιλητές ανέδειξαν την αναγκαιότητα ενός τέτοιου κειμένου και ανέλυσαν τη συνοδική διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη δημιουργία του. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη σημασία του κειμένου για το κοινό καλό και τη κοινωνική διάσταση της προσωπικότητας. Ο π. David Hollenbach υπογράμμισε τη χρήση τριαδικής γλώσσας στο κείμενο, η οποία περιγράφει κάθε πρόσωπο ως εικόνα του Θεού μέσα από την ελεύθερη και συνειδητή κοινωνία με τον Θεό και τον πλησίον, σημειώνοντας την ευθυγράμμισή του με την καθολική παράδοση. Οι συμμετέχοντες συζήτησαν επίσης τη σχέση μεταξύ του κειμένου Κοινωνικού Ήθους του 2020 και του κειμένου του 2004 «Βάσεις της Κοινωνικής Αντίληψης» της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το δεύτερο πάνελ, υπό τη διεύθυνση του José Casanova από το Πανεπιστήμιο Georgetown, περιλάμβανε την Kristina Stoeckl από το Πανεπιστήμιο του Innsbruck, τη Gayle Woloschak από το Πανεπιστήμιο Northwestern, και τον

Πρωτοπρεσβύτερο π. Nicolas Kazarian από την Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αμερικής. Ο π. Nicolas Kazarian αναφέρθηκε στην πρώτη κοινή δήλωση για το περιβάλλον από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, τον Πάπα Φραγκίσκο και τον Αρχιεπίσκοπο του Καντέρμπουρου, Justin Welby. Αυτή η κοινή δήλωση, η οποία είναι η πρώτη με αυτό το αντικείμενο, θεωρείται μέρος της σκόπιμης δέσμευσης του κειμένου για το Κοινωνικό Ήθος, για ενεργή αλληλεπίδραση με τον κόσμο. Η συζήτηση εστίασε επίσης στην επικίνδυνη εργαλειοποίηση των οικολογικών θεμάτων για τη στήριξη προκατειλημμένων στάσεων απέναντι στην επιστήμη, τη δημοκρατία και τη σεξουαλικότητα εντός της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Για περαιτέρω αναφορά, το κοινωνικό κείμενο της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι διαθέσιμο στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<http://orthodoxeurope.org/page/3/14.aspx>

Επίσης, η κοινή δήλωση για την κλιματική αλλαγή από τον Πάπα Φραγκίσκο, τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο και τον Αρχιεπίσκοπο του Καντέρμπουρου, Justin, είναι διαθέσιμη εδώ:

<https://www.archbishopofcanterbury.org/news/news-and-statements/joint-statement-climate-change-archbishop-canterbury-pope-francis-and>.

2: Κριτική του Βασιλείου Ν. Μακρίδη για το βιβλίο της Regina Elsner, «*Die Russische Orthodoxe Kirche vor der Herausforderung Moderne*», 26 Οκτωβρίου 2021.

Η κριτική αναδεικνύει τις διαφορετικές προσεγγίσεις της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου απέναντι στη νεωτερικότητα, υπογραμμίζοντας τις διακριτές θέσεις και τις αλληλεπιδράσεις τους με σύγχρονα ζητήματα. Η Ρωσική

Ορθόδοξη Εκκλησία έχει παραδοσιακά υιοθετήσει μια επιφυλακτική και συχνά κριτική στάση απέναντι στη νεωτερικότητα. Αυτή η επιφυλακτικότητα προέρχεται από ένα ευρύτερο ορθόδοξο αντιανατολικό αίσθημα που έχει διαμορφωθεί ιστορικά. Η Ρωσική Εκκλησία έχει προβάλει αντίσταση σε σύγχρονες αξίες όπως ο ατομικισμός και η εκκοσμίκευση, προτιμώντας να διατηρήσει παραδοσιακές απόψεις. Ιστορικά, αυτό έχει εκδηλωθεί σε διάφορα στάδια, όπως οι εκκλησιαστικές μεταρρυθμίσεις υπό τον Πατριάρχη Νίκωνα και τον Τσάρο Πέτρο Α', καθώς και στις αντιδράσεις στις προκλήσεις του σοβιετικού αθεϊσμού και της μετακομμουνιστικής στροφής προς τον φιλελευθερισμό. Ο λόγος της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας τείνει να τονίζει την ενότητα και την παραδοσιοκρατία, αντιμετωπίζοντας τον πλουραλισμό και τη διαφορετικότητα της νεωτερικότητας ως πιθανή απειλή για θεολογικές έννοιες όπως η sobornost (η έννοια της συλλογικής ενότητας).

Αντίθετα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως εκφράζεται ιδιαίτερα στο κείμενο Υπέρ της του Κόσμου Ζωής, έχει υιοθετήσει μια πιο ανοιχτή και προσαρμοστική προσέγγιση στη νεωτερικότητα. Αυτό το σύντομο άρθρο αντανακλά τις ευρύτερες διαφορές εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας σχετικά με την ισορροπία μεταξύ της διατήρησης των παραδοσιακών θεολογικών αρχών και της ενασχόλησης με σύγχρονα παγκόσμια ζητήματα. Η πιθανότητα για πανορθόδοξη ομοφωνία σχετικά με τη νεωτερικότητα παραμένει μια σημαντική πρόκληση, αντικατοπτρίζοντας τις ποικίλες και συχνά αντικρουόμενες προσεγγίσεις εντός του ορθόδοξου κόσμου.

Πηγή: «Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία Αντιμέτωπη με την Πρόκληση της Νεωτερικότητας» διαθέσιμο στο: <https://iota-web.org/2021/10/25/elsner-die-russische-orthodoxe/>.

3: Βασίλειος Ν. Μακρίδης & Sebastian Rimestad, *The Pan-Orthodox Council of 2016 – A New Era for the Orthodox Church? Interdisciplinary Perspectives*, 2021, Peter Lang, σελ. 33.

Αυτός ο συλλογικός τόμος συγκεντρώνει δώδεκα άρθρα που εξετάζουν την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας το 2016. Δημοσιευμένος το 2021, αναφέρεται στο κείμενο Υπέρ της του Κόσμου Ζωής ως μια αναγκαία και δυναμική εξέλιξη που προέκυψε από την εν λόγω Σύνοδο. Η πλήρης ηλεκτρονική έκδοση της μελέτης είναι διαθέσιμη εδώ: *The Pan-Orthodox Council of 2016 - E-Offprint Introduction*.

4: Υπέρ της του Κόσμου Ζωής και Ορθόδοξη Πολιτική Θεολογία – Αρχιμανδρίτης Κύριλλος Χοβορούν.

Αυτό το επιστημονικό άρθρο προσφέρει μια λεπτομερή εξέταση και υποστήριξη του κειμένου Υπέρ της του Κόσμου Ζωής. Μέσα από μια διεξοδική ανάλυση, ο Αρχιμανδρίτης Κύριλλος Χοβορούν εντοπίζει τη γενεαλογία του κειμένου, αναδεικνύοντας τις ρίζες του στη θεολογική σκέψη σημαντικών προσωπικοτήτων του 19ου και 20ού αιώνα. Ξεκινώντας με το πρωτοποριακό έργο του Βλαντιμίρ Σολοβιόφ, που θεωρείται ο πρώτος σύγχρονος Ορθόδοξος πολιτικός θεολόγος, ο Χοβορούν διερευνά τις προσπάθειες του Σολοβιόφ να συνδυάσει την παραδοσιακή Ορθόδοξη θεολογία με τις σύγχρονες φιλελεύθερες πολιτικές ιδέες.

Η έννοια του Σολοβιόφ για την «ελεύθερη θεοκρατία» και η εκτίμησή του για αυτό που σήμερα κατανοούμε ως ανθρώπινα δικαιώματα και πλουραλισμό έθεσαν τα θεμέλια για τις μεταγενέστερες θεολογικές εξελίξεις στην Ορθόδοξη πολιτική σκέψη. Το άρθρο εξετάζει επίσης τις συμβολές άλλων σημαντικών θεολόγων, όπως ο π. Σεργκέι Μπουλγκάκοφ, που υποστήριζε την κοινωνική δικαιοσύνη και την ελευθερία μέσα σε ένα Ορθόδοξο πλαίσιο. Η έμφαση του Μπουλγκάκοφ στην απελευθέρωση της Εκκλησίας από

την κρατική παρέμβαση και το όραμά του για καθολική ελευθερία αντανακλούν θέματα που υπάρχουν στο κείμενο.

Επιπλέον, ο Χοβορούν εξετάζει αντικρουόμενα θεολογικά ρεύματα μέσα στην Ορθοδοξία κατά τη μεσοπολεμική περίοδο, ειδικά τη διαφορά μεταξύ εκείνων που υιοθέτησαν φιλελεύθερες δημοκρατικές αξίες και εκείνων που προώθησαν εθνικιστικές και αντιανατολικές ιδεολογίες. Δείχνει πώς το κείμενο ευθυγραμμίζεται με τους πρώτους, απορρίπτοντας τον εθνικισμό, τον αντισημιτισμό και τον ολοκληρωτισμό, υπέρ ενός πιο συμπεριληπτικού και δημοκρατικού οράματος. Μέσα από αυτή τη λεπτομερή ανάλυση των διανοητικών ριζών του κειμένου, ο Χοβορούν προσφέρει πολύτιμες γνώσεις για τις θεολογικές βάσεις της αλληλεπίδρασης της Ορθόδοξης Εκκλησίας με σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα.

5: Στην Πασχαλινή Εγκύκλιό του, η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, ενώ εκφράζει τη θλίψη του για τον καταστροφικό πόλεμο στην Ουκρανία, υπογραμμίζει τον ουσιώδη ρόλο της Εκκλησίας ως υπερασπιστή της ειρήνης και το χαρακτηριστικό των Χριστιανών ως ειρηνοποιών. Είναι απαραίτητο να αναγνωριστεί ότι η ειρηνοποιία απαιτεί ενεργή συμμετοχή, διαχωρίζοντάς την από την συχνά παρερμηνευμένη έννοια της ειρηνικής συντήρησης, που χαρακτηρίζεται από σιωπή ή αδράνεια και δικαιολογείται ως μη πρόκληση, κάτι που συχνά οδηγεί στην υπόθαλψη του επιτιθέμενου.

Η Εγκύκλιος αναφέρεται χαρακτηριστικά στο κείμενο, δηλώνοντας ότι η Εκκλησία «τιμά τους μάρτυρες υπέρ της ειρήνης ως μάρτυρες της δύναμης της αγάπης, της αγαθότητας της δημιουργίας στην αρχική και τελική της μορφή, και του ιδανικού της ανθρωπίνης συμπεριφοράς που καθιέρωσε ο Χριστός κατά την επίγεια διακονία Του» (§ 44). Η πρωταρχική αγαθότητα της δημιουργίας και η

εξασφαλισμένη τελεολογική της τελειότητα κατακερματίζουν αναμφισβήτητα τις δικαιολογίες για τον πόλεμο, αναδεικνύοντας τον ως θυσιαστική πράξη σε ένα ψευδές είδωλο.

Πηγή: <https://ec-patr.org/patriarchal-encyclical-for-holy-pascha-2022/>

6: G20 Διαθρησκευτικό Φόρουμ

Οι μονοθεϊστικές θρησκείες, οι οποίες ιστορικά έχουν αλληλεπιδράσει και επηρεάσει η μία την άλλη από την Ύστερη Αρχαιότητα στο κοινό μεσογειακό περιβάλλον, έχουν επεκτείνει τη γεωγραφική τους παρουσία πέρα από αυτή την περιοχή στη σύγχρονη εποχή. Η έναρξη της μαζικής μετανάστευσης, η οποία έχει αυξηθεί εκθετικά τον τελευταίο αιώνα, συνεχίζει να αλλάζει τα θρησκευτικά δημογραφικά στοιχεία των χωρών παγκοσμίως. Αυτή η νέα συνάντηση και αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων θρησκευτικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των μη-Αβρααμικών θρησκειών, αποτελεί αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα που απαιτεί ουσιαστική δέσμευση από την Εκκλησία.

Στο πλαίσιο αυτό, η ομιλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Χαλκηδόνος κ. Εμμανουήλ υπογραμμίζει τη θεολογική και ιστορική σημασία του διαλόγου για την Ορθόδοξη Εκκλησία, τονίζοντας τον ρόλο της στην προώθηση της ειρήνης και της αμοιβαίας κατανόησης μέσα στην πολυθρησκευτική πραγματικότητα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, και ιδιαίτερα το Οικουμενικό Πατριαρχείο, έχει πλούσια αλλά και σύνθετη ιστορία συνύπαρξης με άλλες θρησκείες και χριστιανικά δόγματα, διαμορφωμένη σημαντικά από την άνοδο του εθνικισμού και τις γεωπολιτικές εξελίξεις του 19ου και 20ού αιώνα.

Επαινώντας τους διοργανωτές του συνεδρίου για την ενασχόλησή τους με τις αρχές του διαλόγου, σημειώνει ότι η

Ορθόδοξη Εκκλησία βλέπει τον διάλογο όχι απλώς ως εργαλείο επιβίωσης αλλά ως θεολογικό χώρο κοινωνίας και θέωσης. Το κείμενο Υπέρ της Κόσμου Ζωής επισημαίνεται ως βάση για την εξερεύνηση του διαλόγου ως κεντρικού στοιχείου της ορθόδοξης κοινωνικής ηθικής.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Εμμανουήλ αναλύει τη θεολογική διάσταση του διαλόγου, βασισμένος στον θείο Λόγο όπως περιγράφεται στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο. Υποστηρίζει ότι ο διάλογος, που φέρει τις ρίζες του στη ζωή της Αγίας Τριάδας, είναι δώρο του Θεού, ο οποίος επικοινωνεί μέσω των προφητών, των αποστόλων, των αγίων και της φύσης. Αυτός ο θεϊκός διάλογος καλεί στη μεταστροφή της καρδιάς, αντηχώντας τα προφητικά μηνύματα της Βίβλου.

Τονίζει ότι ο διάλογος απαιτεί ρίσκο και προσωπική συμμετοχή, υπερβαίνοντας τη συνηθισμένη συζήτηση για να περιλάβει κλήσεις και μεταστροφές. Οι διαχριστιανικοί και διαθρησκευτικοί διάλογοι είναι απαραίτητοι για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων, καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις και τον φόβο για τον «Άλλο».

Η ομιλία πραγματεύεται τη μεταμορφωτική δύναμη του διαλόγου, που θα πρέπει να θεωρείται ως σκοπός καθ' εαυτός, ικανός να γεφυρώνει διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις. Ιστορικά παραδείγματα, όπως οι συναντήσεις μεταξύ του Πάπα Φραγκίσκου και του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, δείχνουν τη δυνατότητα του διαλόγου να προάγει την ειρήνη και την ενότητα.

Αναφερόμενος στο κείμενο και την Εγκύκλιο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου του 2016, ο Μητροπολίτης κ. Εμμανουήλ τονίζει ότι ο διαθρησκευτικός διάλογος είναι κεντρικός για την αποστολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην προώθηση της ειρήνης. Η μακρόχρονη έκθεση της Εκκλησίας

στον θρησκευτικό πλουραλισμό ενισχύει τη δέσμευσή της στον διάλογο, παρά τις προκλήσεις από τον αυξανόμενο ριζοσπαστισμό στις θρησκευτικές κοινότητες.

Τέλος, υπογραμμίζει ότι ο διάλογος αποτελεί θεολογικό παράδειγμα συμφιλίωσης και σωτηρίας, όπως συμπυκνώνεται στη δήλωση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου: «Η αλήθεια δεν φοβάται τον διάλογο».

Σύνδεσμος για την Εγκύκλιο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου: <https://holycouncil.org/encyclical-holy-council>.

Πηγή: <https://fosfanariou.gr/index.php/2021/09/13/his-eminence-metropolitan-emmanuel-elder-of-chalcedon-g20-interfaith-forum-2021/>

7: Ομιλία της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου στο 52ο Διεθνές Ευχαριστιακό Συνέδριο (Βουδαπέστη, 4-12 Σεπτεμβρίου 2021)

Η ομιλία της Α.Θ.Π. υπογραμμίζει την Ευχαριστία ως ένα βαθύ κοινωνικό γεγονός, όπου οι Χριστιανοί υπερβαίνουν τις γήινες κοινωνικές διακρίσεις τους και ενστερνίζονται την ταυτότητά τους ως πολίτες των εσχάτων ή, ορθότερα, της Βασιλείας του Θεού. Παρουσιάζει την Ευχαριστία ως τον πυρήνα της εκκλησιαστικής ζωής, ενσωματώνοντας την ευγνωμοσύνη και τη δοξολογία για τα θεία δώρα που προσφέρονται από τον Δημιουργό. Μέσω της Ευχαριστίας, ο άρτος και ο οίνος, που συμβολίζουν (θεολογικά) το σύνολο της δημιουργίας, μεταμορφώνονται από τον Θεό σε μυστήριο κοινωνίας για τη στήριξη και την αναγέννηση της ανθρωπότητας και του κόσμου.

Μια ευχαριστιακή κοσμοθεωρία θα πρέπει να καθοδηγεί την καθημερινή ζωή των πιστών, τους οποίους η Α.Θ.Π. καλεί να ζουν ευχαριστιακά και να πραγματοποιούν τη «λειτουργία μετά τη Λειτουργία», επεκτείνοντας την πίστη τους στον ευρύτερο κόσμο με μυστηριακή οπτική και

ανάληψη της κοινωνικής ευθύνης. Αυτή η μυστηριακή συμμετοχή απαιτεί από τους Χριστιανούς να υπερβούν τα όρια της προσωπικής σωτηρίας και της αυτάρκειας, αγκαλιάζοντας μια κοινοτική, ανοιχτή και ελπιδοφόρα ύπαρξη.

Η Θεία Ευχαριστία συγκεντρώνει τους πιστούς σε ένα ενιαίο σώμα, υπερβαίνοντας διακρίσεις φυλής, φύλου, ηλικίας και κοινωνικής κατάστασης, ενσωματώνοντας έτσι την εσχατολογική όραση της Βασιλείας του Θεού και καλλιεργώντας μια κοινότητα αγάπης και διασύνδεσης. Η ευχαριστιακή νοοτροπία παρουσιάζεται ως μια ισχυρή μεταμορφωτική δύναμη για την κοινωνία. Στην Ευχαριστιακή Λατρεία, πνευματική ζωή, ποιμαντική μέριμνα και συνοδική δομή της Εκκλησίας τρέφονται, δημιουργώντας έναν χώρο όπου όλοι οι πιστοί συναντιούνται μεταξύ τους και με τον Θεό σε ένα βαθύ κοινοτικό γεγονός.

Αυτή η κοινοτική διάσταση μεταμορφώνει τους συμμετέχοντες από άτομα σε σχέσεις, αντανakλώντας το εκκλησιολογικό όραμα του Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου, όπου η Εκκλησία δεν περιορίζεται στο να βοηθά τον κόσμο αλλά γίνεται σωτήρια παρουσία μέσω της ίδιας της ύπαρξής της.

Πηγή: <https://fosfanariou.gr/index.php/2021/09/13/address-of-his-all-holiness-ecumenical-patriarch-bartholomew-to-the-52nd-international-eucharistic-congress-budapest-4-12-september-2021/>

8: Εγκύκλιος της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (Σεπτέμβριος 2021).

Η εγκύκλιος, που σηματοδοτεί την έναρξη του εκκλησιαστικού έτους και δημοσιεύθηκε εν μέσω της πανδημίας Covid-19, τονίζει τη δέσμευση της Εκκλησίας στην κοινωνική ευθύνη και την επιστημονική πρόοδο. Επισημαίνει τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο της πανδημίας, σημειώνοντας

ότι η μείωση των ρύπων λόγω περιορισμένων δραστηριοτήτων παρέχει ένα πολύτιμο μάθημα για την οικολογική συνείδηση.

Οι οικολογικές πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου ευθυγραμμίζονται με τις επιστημονικές συστάσεις, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Η εγκύκλιος καλεί τις κυβερνήσεις να αποφύγουν την επιστροφή σε οικονομικές πρακτικές που εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους (οικονομισμός) και δίνει έμφαση στην ανάγκη αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης σχετικά με τα εμβόλια Covid-19 και την κλιματική αλλαγή.

Η αδιαφορία για την ανθρώπινη οδύνη και την περιβαλλοντική υποβάθμιση καταδικάζεται ως προσβολή προς τον Θεό και παραβίαση των εντολών Του. Ο ρόλος της Εκκλησίας, όπως επαναβεβαιώθηκε από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Κρήτης (2016), περιλαμβάνει την αποδοχή επιστημονικών ευρημάτων για την αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων. Το κείμενου Υπέρ της του Κόσμου Ζωής υποστηρίζει αυτή την άποψη, επισημαίνοντας: «Η Εκκλησία ενθαρρύνει τους πιστούς να είναι ευγνώμονες για - και να αποδέχονται - τα ευρήματα των επιστημών» (§ 71).

Η εγκύκλιος υπογραμμίζει το ποιμαντικό καθήκον της Εκκλησίας να περιορίσει την πανδημία και να στηρίξει τις παγκόσμιες εμβολιαστικές προσπάθειες, ειδικά στις φτωχότερες χώρες, αντηχώντας το κατά Ματθαίον 25:40: «Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ.» Επιπλέον, καλεί για αγάπη και φροντίδα για τον πλησίον, όπως αναφέρεται στην προς Εφεσίους 5:2: «Καθὼς ὁ Χριστὸς μας ἀγάπησε,» προτρέποντας τους πιστούς να ενεργούν ως "ιερείς" της δημιουργίας, προστατεύοντάς την και καλλιεργώντας την.

Πηγή: <https://www.goarch.org/-/encyclical-ecumenical-patriarch-september-2021>

9. Ανασκόπηση του Dietmar Schon για το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής».

Ο Dietmar Schon, Διευθυντής του Eastern Church Institute της Επισκοπής Regensburg και Λέκτορας στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου του Regensburg, παρέχει μια διεισδυτική κριτική για το κείμενο, τονίζοντας τη δυνατότητά του να αντιμετωπίσει σύγχρονες προκλήσεις. Ο κ. Schon επισημαίνει τον παγκόσμιο προσανατολισμό του κειμένου, αναδεικνύοντας τη σημασία του για τη διάδοση της Ορθοδοξίας παγκοσμίως και τις εμπειρίες της Ορθόδοξης διασποράς.

Εκθειάζει την απόρριψη μιας στενής, εθνικιστικής προσέγγισης υπέρ μιας ευρύτερης, παγκόσμιας προοπτικής που επανεξετάζει τον ρόλο της Εκκλησίας στην κοινωνία και ενθαρρύνει τον διάλογο με άλλες θρησκείες και πολιτισμούς. Η κριτική αναδεικνύει τις θεολογικές βάσεις του κειμένου, ιδίως την έμφαση στην "αγαπητική κοινωνία" και την ανάδειξη κοινωνικο-ηθικής ευθύνης μέσα από τις βιβλικές εντολές για αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον.

Ο κ. Schon εκτιμά τη θεολογική συνοχή του κειμένου και τις συχνές αναφορές του στην Αγία Γραφή, τους Πατέρες της Εκκλησίας και τη Λειτουργία. Πιστεύει ότι το κείμενο μπορεί να προκαλέσει γόνιμο εσωτερικό διάλογο στην Ορθοδοξία, ξεπερνώντας τους "αυτοκέφαλους μονολόγους" και προάγοντας μια ενωμένη Ορθόδοξη μαρτυρία στον κόσμο.

Τέλος, σημειώνει ότι το κείμενο τοποθετεί την Ορθόδοξη Εκκλησία και τον μοναδικό ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου ως σημαντικού παράγοντα στον παγκόσμιο

κοινωνικό διάλογο, με δυνατότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ Χριστιανικών Ομολογιών σε κοινωνικά-ηθικά ζητήματα.

Πηγή: https://publicorthodoxy.org/2021/06/24/a-catholic-perspective-on-for-the-life-of-the-world/?_thumbnail_id=9450.

10. Κεφάλαιο της Θεοδότας Νάντσου στο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής».

Το κείμενο αντλεί από την παράδοση της Εκκλησίας και προσεγγίζει θέματα ζωτικής σημασίας για τις σύγχρονες κοινωνίες, όπως η οργανική σχέση μεταξύ οικολογικής καταστροφής και κοινωνικής αδικίας.

11. Κριτική του Irimie Marga για το «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής».

Ο καθηγητής Irimie Marga, της Θεολογικής Σχολής Andrei Șaguna του Πανεπιστημίου Lucian Blaga στη Ρουμανία, αναδεικνύει την οπτική της Ορθόδοξης Εκκλησίας για τη φτώχεια, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικουμενική κίνηση, όπως εκφράζεται στο κείμενο.

Επισημαίνει τη χρήση Πατερικών πηγών στο κείμενο και παραθέτει τη θέση του ότι «η ζωή εν Χριστώ προϋποθέτει μαχητική εναντίωση στις συνθήκες που δημιουργούν φτώχεια» και απαιτεί «ηρωική δέσμευση στη φιλανθρωπία και την αγάπη». Αυτή η στάση υπογραμμίζει τη δέσμευση της Ορθόδοξης παράδοσης να καταπολεμήσει τη φτώχεια και να προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη.

Ο κ. Marga τονίζει την καταδίκη της βίας από την Εκκλησία, ιδιαίτερα της θανατικής ποινής, ως απόδειξη της αφοσίωσης στις διδαχές του Ευαγγελίου. Το «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» εστιάζει επίσης στις οικουμενικές σχέσεις, ενθαρρύνοντας τον διάλογο με άλλες Χριστιανικές ομολογίες για την προώθηση κατανόησης και ενότητας, καθώς και με

τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ, για την προώθηση της θρησκευτικής αρμονίας.

Το «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» εξετάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, τονίζοντας τη σημασία της αναγνώρισης της εικόνας του Θεού σε όλους τους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών. Ο κ. Marga καταλήγει ότι το κείμενο αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό επίτευγμα, προσφέροντας μια συνολική σύνθεση της κοινωνικής διδασκαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας και λειτουργώντας ως πρότυπο για ολόκληρη την Εκκλησία.

Πηγή: <https://sciendo.com/article/10.2478/ress-2021-0012>.

12. «Ορθόδοξη Αποκάλυψη: Κρίση και Ελπίδα για την Ορθοδοξία στην Εποχή του Κορονοϊού», 2 Ιουνίου 2020.

Το άρθρο των π. Δρ. Αναστασίου Brandon Gallaher και π. Richard Rene πραγματεύεται την πανδημία του κορονοϊού ως ένα αποκαλυπτικό γεγονός, αποκαλύπτοντας την ευθραυστότητα των θεσμών, των υποθέσεων και των ευαισθησιών μας. Περιγράφεται ως θύελλα που εξέθεσε κρυμμένες αδυναμίες στις κοινωνικές δομές, με έμφαση στις αδυναμίες εντός της Ορθόδοξης Χριστιανικής κοινότητας.

Οι συγγραφείς εντοπίζουν δύο βασικές αποκαλύψεις από την πανδημία. Πρώτον, επισημαίνεται ο περιορισμός μιας αυστηρής εκκλησιολογίας που επιμένει ότι η Ευχαριστία και οι διά ζώσης συναθροίσεις είναι οι μοναδικές εκδηλώσεις της Εκκλησίας, αγνοώντας την υπόσχεση του Χριστού ότι είναι παρών «όπου δύο ή τρεις είναι συγκεντρωμένοι». Αυτή η αυστηρή προοπτική επιβάρυνε υπέρμετρα τους πιστούς, ιδίως κατά τη διάρκεια των περιορισμών.

Δεύτερον, η άνοδος θεωριών συνωμοσίας υπό την καθοδήγηση Ορθοδόξων και η νεογνωστική απόρριψη του υλικού κόσμου αποκαλύπτουν μια ανησυχητική περιφρόνηση

για τη δημιουργία και τη βασική ιατρική κατανόηση, οδηγώντας σε τραγικά αποτελέσματα.

Παρά τις κρίσεις αυτές, η πανδημία φανερώνει επίσης ελπίδα και δυνατότητες για ανανέωση. Πράξεις φιλανθρωπίας και η προσαρμοστικότητα κληρικών και λαϊκών στη διατήρηση της πνευματικής ζωής μέσω διαδικτυακών ακολουθιών και «μικρών εκκλησιών» κατ' οίκον δείχνουν μια ανθεκτική πίστη.

Αυτή η αποκαλυπτική στιγμή καλεί την Ορθόδοξη Εκκλησία να επανεξετάσει καίρια ερωτήματα για τη φύση και την παρουσία της Εκκλησίας, προτρέποντας σε αναγκαία ανανέωση του τρόπου του ευαγγελισμού, της κατήχησης και της κοινωνικής διδασκαλίας, περιλαμβανομένου του κείμενου «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής».

Πηγή: <https://publicorthodoxy.org/2020/06/02/orthodox-apocalypse-coronavirus/>.

13. «Προς ένα Κοινωνικό Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας: Ένα Νέο Κείμενο του Οικουμενικού Πατριαρχείου», 28 Μαΐου 2020.

Το άρθρο του π. Δρ. Ιωάννη Χρυσανγή παρουσιάζει το κείμενο ως έναν οδηγό για την αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων, όπως ο ρατσισμός, η φτώχεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η βιοηθική, μέσα από μια ποιμαντική προσέγγιση.

Ο π. Ιωάννης δεν παραλείπει να αναφερθεί στη διαδικασία της ιστορικής απομάκρυνσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας από τα κοινωνικά ζητήματα, περιγράφοντας το πώς αυτό συνέβη. Στα πρώτα χρόνια και τη Βυζαντινή περίοδο, η Εκκλησία όρθωνε εντονότερα το ανάστημα της υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης, μέσα από τις μορφές αγίων πατέρων όπως ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Ιωάννης ο

Χρυσόστομος που έδωσαν έμφαση στον κοινωνικό χαρακτήρα του Ευαγγελίου.

Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, η Εκκλησία επικεντρώθηκε στον μοναχισμό και τη μυστικιστική θεώρηση, αποσύροντας την προσοχή της από τα εγκόσμια ζητήματα. Αυτή η απομάκρυνση επιδεινώθηκε από περιόδους διώξεων και καταπίεσης, ιδιαίτερα υπό την οθωμανική κυριαρχία και πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα, καλλιεργώντας μια αμυντική στάση και μια εσωστρεφή πνευματικότητα.

Αυτή η ιστορική απομάκρυνση διαμόρφωσε την Ανατολική Ορθόδοξη προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην πνευματική ακεραιότητα έναντι της κοινωνικής δράσης. Ωστόσο, το κείμενο σηματοδοτεί μια σημαντική στροφή, προτρέποντας την Ορθόδοξη Εκκλησία να επανεμπλακεί στα σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και να ενισχύσει τον διάλογο τόσο εντός της Εκκλησίας όσο και με τον ευρύτερο κόσμο.

Το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» αντικατοπτρίζει τη συνεισφορά πολλών μελετητών και θεολόγων παγκοσμίως, δίνοντας έμφαση στη συνεργατική προσέγγιση και υπογραμμίζοντας τη σημασία της κοινωνικής δικαιοσύνης, της φροντίδας για τους φτωχούς και της κοινωνικής ισότητας ως αναπόσπαστα στοιχεία της αποστολής της Εκκλησίας.

Πηγή: <https://blogs.goarch.org/blog/-/blogs/toward-a-social-ethos-of-the-orthodox-church-a-new-document-of-the-ecumenical-patriarchate>.

14. «Το Κοινωνικό Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, Το Ελληνικό Αμερικανικό Συμβούλιο Ηγεσίας», Αριστοτέλης Παπανικολάου, 27 Μαΐου 2020.

Η συνέντευξη αυτή αναδεικνύει τη μοναδικότητα του κειμένου εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Σε αντίθεση με την

Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, η οποία διαθέτει μια καλά εδραιωμένη παράδοση κοινωνικών διδασκαλιών, η Ορθόδοξη Εκκλησία σπάνια έχει παραγάγει τέτοιες ολοκληρωμένες σκέψεις για κοινωνικά ζητήματα. Αυτό το κείμενο, αν και δεν αποτελεί επίσημη πατριαρχική εγκύκλιο, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στην ενασχόληση της Ορθοδοξίας με τις σύγχρονες ηθικές και κοινωνικές προκλήσεις. Ο Δρ. Παπανικολάου αναγνωρίζει την «θέωση» ως καθοδηγητική αρχή του κειμένου. Η θέωση, που αποτελεί κεντρική έννοια στην Ορθόδοξη θεολογία, αφορά το να ενωθούμε με τον Θεό μέσω της αγάπης και της ενάρετης ζωής. Αυτή η έννοια επεκτείνεται πέρα από την ατομική πνευματικότητα για να ανανεώσει την προσέγγιση του κειμένου σε κοινωνικά ζητήματα όπως η πολιτική, η οικονομία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η θέωση ενθαρρύνει τους πιστούς να ενσαρκώσουν την θεία αγάπη στον κόσμο, προσφέροντας μια μεταμορφωτική προοπτική για το πώς οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί μπορούν να ασχοληθούν με τα κοινωνικά προβλήματα.

Πηγές: <https://www.youtube.com/watch?v=VLqPPOwXYfQ>.

https://www.facebook.com/watch/live/?v=806325356563423&ref=watch_permalink.

15. «Το Ορθόδοξο Κοινωνικό Ήθος» στοχεύει να βάλει τη σφραγίδα της Ανατολικής Εκκλησίας στα κοινωνικά ζητήματα», Συνέντευξη με τον Αριστοτέλη Παπανικολάου, 16 Μαΐου 2020.

Στη συνέντευξη αυτή, ο Δρ. Αριστοτέλης Παπανικολάου τονίζει τον μοναδικό ρόλο και τη θέση του Οικουμενικού Πατριάρχη στην παγκόσμια Ορθοδοξία, απαλλαγμένο από τους εσωστρεφείς δεσμούς και εστιασμούς των εθνικών εκκλησιών. Αυτό καθιστά το κείμενο μια ολοκληρωμένη δήλωση που εκπροσωπεί την Ορθόδοξη Εκκλησία ως σύνολο. Ο εθνικισμός έχει ριζώσει βαθιά στις

αυτοκέφαλες εκκλησίες, περιορίζοντας την ικανότητά τους να εκφράσουν μια ενιαία Ορθόδοξη στάση. Αντίθετα, η ηγεσία του Οικουμενικού Πατριάρχη ως «Πράσινου Πατριάρχη» και οι διεθνείς του επαφές, όπως η συνάντηση με τον Πάπα, καταδεικνύουν την ευρύτερη εκπροσώπηση της Ορθοδοξίας πέρα από γεωγραφικά όρια. Αυτή η παγκόσμια εκπροσώπηση επιτρέπει στο κείμενο να συζητηθεί ευρέως και να αποτελέσει κεντρικό σημείο αναφοράς για την κατανόηση της Ορθόδοξης διδασκαλίας σε κοινωνικά ζητήματα. Ο Παπανικολάου υπογραμμίζει ότι το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» συνεχίζει την παράδοση των Πατέρων και Μητέρων της Εκκλησίας που μίλησαν ενάντια στην κοινωνική αδικία. Αυτή η παράδοση αναβιώθηκε στη Ρωσία στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, αλλά έχει κάπως υποχωρήσει στην σύγχρονη Ορθόδοξη Εκκλησία.

Πηγή: <https://cruxnow.com/interviews/2020/05/orthodox-social-ethos-aims-to-put-eastern-church-spin-on-social-issues/>.

16. «Συζήτηση με τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σικάγου κ. Ναθαναήλ και τον Δρ. Perry Hamalis για τη βία και τον πόλεμο», Ζωντανή αναμετάδοση στο Facebook, 14 Μαΐου 2020.

Η συζήτηση μεταξύ του π. Perry Hamalis και του Μητροπολίτη Σικάγου κ. Ναθαναήλ, που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2020, αναφέρεται στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» και επικεντρώνεται κυρίως στην ηθική διάσταση του πολέμου. Ο π. Perry, που συνέβαλε σημαντικά στο Κεφάλαιο 5: Πόλεμος, Ειρήνη και Βία, τονίζει ότι οι ηθικές κατηγορίες του Δίκαιου Πολέμου, του Παθητισμού και του Ιερού Πολέμου δεν είναι εγγενείς στην Ανατολική Ορθόδοξη παράδοση. Το Κεφάλαιο 5 λειτουργεί ως αντίδραση και ενασχόληση με αυτές τις κατηγορίες, προκειμένου να αποσαφηνίσει τη θεολογική και ιστορική θέση της Εκκλησίας σχετικά με τον πόλεμο και τη βία.

Πηγή:

<https://www.facebook.com/MetropolisofChicago/videos/847748282380333/?v=847748282380333>

17. «Υβρις κατά του Αγίου Πνεύματος: Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως για την Πολιτική του Τραμπ», Ευγένιος Ολέγκοβιτς Ιβάνοφ (στα Ρωσικά), 17 Απριλίου 2020.

Αυτή η εξαιρετικά σύντομη και ανησυχητικά ωμή κριτική για το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» το χαρακτηρίζει ως επίθεση κατά του Ντόναλντ Τραμπ ως αντίπαλου της παγκοσμιοποίησης ενώ χρησιμοποιεί τη λέξη "σόδομοκράτης" για να περιγράψει τον Πρόεδρο Τζο Μπάιντεν.

Πηγή: https://ruskline.ru/opp/2020/04/17/eto_oskorblenie_svyato_duha_konstantinopolskii_patriarhat_o_politike_trapa

18., «Οικουμενικός Πατριάρχης: Ένα κείμενο για την κοινωνική διδασκαλία της Εκκλησίας για πρώτη φορά στην ιστορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας», AgenSIR, 16 Απριλίου 2020.

Πηγή: <https://www.agensir.it/mondo/2020/04/16/patriarcato-ecumenico-un-documento-sulla-dottrina-sociale-della-chiesa-per-la-prima-volta-nella-storia-ortodossa/>.

19. «Το νέο κείμενο του Φαναρίου: Σοσιαλιστικό, Υπεροικουμενικό και Φιλελεύθερο», Sergey Khudiev (στα Ρωσικά), 13 Απριλίου 2020.

Αυτή η κριτική χαρακτηρίζει το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» ως μια απόπειρα να ενσωματωθούν αριστερές, φιλελεύθερες πολιτικές στην Ορθόδοξη Θεολογία. Είναι υστερική στον τόνο της και δίνει το μεγαλύτερο μέρος της προσοχής της σε μια φανταστική υιοθέτηση μιας συνολικής υποστήριξης υπέρ των LGBTQ+. Αυτή η παραπλανητική παρουσίαση βασίζεται αποκλειστικά στην

επιμονή του κειμένου «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» ότι η διάκριση με βάση την σεξουαλική ταυτότητα είναι απαράδεκτη: «Όλοι οι Χριστιανοί καλούνται πάντοτε να αναζητούν την εικόνα και την ομοίωση του Θεού ο ένας στον άλλον και να αντιστέκονται σε κάθε μορφή διάκρισης κατά των πλησίων τους, ανεξαρτήτως σεξουαλικής κατεύθυνσης. Οι Χριστιανοί καλούνται σε σεξουαλική εγκράτεια, τόσο εντός όσο και εκτός γάμου, ακριβώς λόγω της αγιότητας της σεξουαλικής ζωής κατά τη θεία δημιουργία. Αλλά οι Χριστιανοί ποτέ δεν καλούνται σε μίσος ή περιφρόνηση για κανέναν». (σ. 25).

Περαιτέρω, και ίσως θλιβερά, το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» δεν αναφέρεται στις ταυτότητες LGBTQ, απλά θέτει μια βάση Ορθόδοξης Χριστιανικής σεξουαλικής ηθικής: «Η Εκκλησία και η κοινότητα των πιστών πρέπει να προσφέρουν στους νέους ενήλικες μια προοπτική για τις σεξουαλικές σχέσεις ως ζωογόνες και μεταμορφωτικές: μια οικεία ένωση σώματος, νου και πνεύματος, ευλογημένη από το άγιο μυστήριο του γάμου. Το σώμα είναι ο ναός του Αγίου Πνεύματος μέσα σας, και ακόμη και στη σεξουαλική του φύση καλείται να εκδηλώνει την αγιότητα αυτού του χώρου ως κατοικίας του Θεού». (σ. 25). Αν η κριτική μπορεί να διδάξει κάτι στον αναγνώστη, αυτό ίσως να είναι ο υστερικός φόβος μεταξύ των συντηρητικών Χριστιανών ότι κάθε προσέγγιση για την ενασχόληση με μη-ετερονορμοποιημένα άτομα θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε αποστασία.

Πηγή: <https://pravlife.org/ru/content/novyy-dokument-fanara-socialisticheskoy-giperekumenicheskoy-i-liberalnoy>.

20. «Ένα Ορθόδοξο ήθος αλληλεγγύης κατά του COVID-19», Public Orthodoxy, Πάτερ Νικόλαος Καζαριάν, 28 Μαρτίου 2020.

Σε αυτό το άρθρο, ο π. Νικόλαος Καζαριάν στοχάζεται τις προκλήσεις που δημιούργησε η πανδημία COVID-19,

εστιάζοντας στην επίδρασή της στην Ορθόδοξη Εκκλησία και τους πιστούς της. Η κρίση προκάλεσε σημαντικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή, θέτοντας ερωτήματα για το μέλλον των προσωπικών, κοινωνικών και πνευματικών σχέσεων. Η πανδημία, σημειώνει, αποτελεί μια σημαντική στιγμή κρίσης, ενθαρρύνοντας για αναθεώρηση των προτεραιοτήτων υπό το πρίσμα του ριζοσπαστικού μηνύματος του Ευαγγελίου. Ο π. Νικόλαος επισημαίνει την πόλωση εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας για κρίσιμα ζητήματα, όπως η φύση της Θείας Ευχαριστίας και ο ενδεχόμενος κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας μέσω της Θείας Κοινωνίας. Προειδοποιεί ότι αυτές οι συζητήσεις ενδέχεται να αποσπάσουν την προσοχή από την κεντρική αποστολή της Εκκλησίας: να είναι αποστολική και να θέτει ως πρωταρχικό σκοπό τη σωτηρία των ατόμων παρά αποκλειστικά τη διατήρηση των θρησκευτικών παραδόσεων. Αντιφωνώντας τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, υποστηρίζει ότι η εστίαση πρέπει να είναι στην ευημερία των πιστών παρά σε θεολογικές διαφωνίες για την πίστη αυτή καθαυτή. Το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» είναι κεντρικό στις σκέψεις του πατρός Νικολάου, παρέχοντας ένα πλαίσιο για την κατανόηση και την ανταπόκριση στις κοινωνικές και πνευματικές προκλήσεις της πανδημίας. Τονίζει ότι οι ενέργειες θα πρέπει να προέρχονται από αγάπη για τον Θεό και ένωση με τον Χριστό, που εκδηλώνεται μέσω της αγάπης για τον πλησίον. Αυτό το ήθος βασίζεται στη μεγάλη εντολή να αγαπάμε τον Θεό με όλη μας την καρδιά και να αγαπάμε τον πλησίον μας όπως τον εαυτό μας (Ματθαίος 22:37–39). Καλεί σε μια μεταμορφωτική προσέγγιση, όμοια με την εμπειρία των μαθητών κατά την Πεντηκοστή, ενθαρρύνοντας τους πιστούς να μεταμορφώσουν τον κόσμο.

Πηγή: <https://publicorthodoxy.org/2020/03/28/an-orthodox-ethos-of-solidarity-against-covid-19/>.

21. 31 Μαρτίου 2020, “Orthodoxe Sozialerklärung zu drängenden Zeitfragen” | DOMRADIO.DE - Katholische Nachrichten.

<https://www.domradio.de/themen/soziales/2020-03-31/aemter-fuer-frauen-und-verhuetung-ja-abtreibung-nein-orthodoxe-sozialerklaerung-zu-draengenden>.

Αυτό το σύντομο άρθρο, γραμμένο από μια καθολική προοπτική, εξετάζει τις θέσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας που επιβεβαιώνονται στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής». Εστιάζει ιδιαίτερα στα θέματα του κειμένου σχετικά με τα αναπαραγωγικά δικαιώματα, την σεξουαλική κακοποίηση και τον ρόλο των γυναικών στην εκκλησία, που αποτελούν κεντρικά ζητήματα για την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία στη σύγχρονη εποχή.

22. «Η Ορθόδοξη Εκκλησία υπογραμμίζει τα δικαιώματα των γυναικών», Vatican News, 1 Απριλίου 2020.

Όπως το προηγούμενο σύντομο άρθρο, αυτή η κριτική σε γερμανική καθολική ιστοσελίδα αναφέρεται στα κοινωνικά ζητήματα που απασχολούν περισσότερο τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και σχολιάζει τα σημεία διαφοροποίησης που εντοπίζονται στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής». Αντισύλληψη χωρίς έκτρωση, η υποχρεωτική αναφορά της σεξουαλικής κακοποίησης στις Αρχές και όχι μόνο στους Επισκόπους, το διαζύγιο και η αναβίωση της γυναικείας διακονίας είναι ορισμένα από τα σημεία που εστιάζει.

Πηγή: <https://www.vaticannews.va/de/welt/news/2020-04/orthodox-kirche-soziallehre-konstantinopel-gender-frauen-rechte.html>.

23. « Pour la vie du monde – vers un ethos social de l'Église orthodoxe » Publication d'un texte de référence du Patriarcat oecuménique» Yannick Provost, Orthodoxie.com, 3 Απριλίου 2020.

Πηγή: <https://orthodoxie.com/pour-la-vie-du-monde-vers-un-ethos-social-de-leglise-orthodoxe-publication-dun-texte-de-reference-du-patriarcat-oecumenique/>.

24. «Neue Impulse für eine orthodoxe Sozialethik», Dr. Regina Elsner, 16 Απριλίου 2020.

Η Δρ. Regina Elsner παρέχει μια σύντομη επισκόπηση της διαδικασίας σύνταξης, των στόχων και του περιεχομένου του κειμένου «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» και το αντιπαραβάλλει με το κείμενο του 2001 της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Υποστηρίζει ότι το κείμενο και η Βάση της Κοινωνικής Αντίληψης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας καλύπτουν παρόμοια θέματα, επιδιώκοντας να αντιμετωπίσουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων στους αντίστοιχους τομείς τους. Οι διαφορές μεταξύ των εγγράφων οφείλονται κυρίως στις κοινωνικές και εκκλησιαστικές εξελίξεις των τελευταίων 20 ετών, καθώς και στις διαφορετικές παραδόσεις της Δυτικής Διασποράς και της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Σημαντικά, επισημαίνει τις σαφείς αντιφάσεις, ιδιαίτερα στο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δήλωση του ρωσικού κειμένου ότι «οι συλλογικές αξίες μπορεί να είναι ανώτερες από τα ανθρώπινα δικαιώματα» (ενότητα 63) αντιτίθεται άμεσα με την αρχή ότι κανείς νόμος ή θεσμός δεν πρέπει να παραβιάζει την απόλυτη ηθική απαίτηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Προτείνει ότι το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» ενδέχεται να δημιουργήθηκε για να αντιταχθεί σκόπιμα στην ρωσική θέση. Αυτή η αντίληψη ενδέχεται να προέρχεται από την συνεχιζόμενη σύγκρουση μεταξύ των Πατριαρχείων Μόσχας και Κωνσταντινουπόλεως.

Πηγή: <https://noek.info/hintergrund/1502-neue-impulse-fuer-eine-orthodoxe-sozialethik>.

25. «Ποιμαντική Καθοδήγηση για την Πολιτική Συμμετοχή. Προς ένα κοινωνικό ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας», Public Orthodoxy, από τον π. Δρ. Nektarios Eric Morrow, Αύγουστος 2020.

Αυτό το άρθρο αναφέρεται στην ανάγκη για ποιμαντική καθοδήγηση των Ορθόδοξων Χριστιανών εν μέσω των σύγχρονων προκλήσεων, όπως η πανδημία COVID-19, τα κοινωνικά ζητήματα και η πολιτική πόλωση. Επικεντρώνεται στον ρόλο του κειμένου «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, την υποστήριξη των δημοκρατικών αξιών και την προώθηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Το άρθρο συνδέεται επίσης με ευρύτερες εκπαιδευτικές προσπάθειες, αναφέροντας το πρόγραμμα American Democracy Project που επικεντρώνεται στη διδασκαλία της πολιτικής συμμετοχής και της δημοκρατικής εκπαίδευσης. Υποστηρίζει ότι η ποιμαντική καθοδήγηση θα πρέπει να ενσωματώνει τις Ορθόδοξες διδασκαλίες με τα σύγχρονα ζητήματα, βοηθώντας τους Χριστιανούς να κατανοήσουν το σύνθετο πολιτικό τοπίο υπο το πρίσμα των αρχών που απορρέουν από την πίστη τους. Ο στόχος είναι να καθοδηγηθούν οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί στο να εφαρμόσουν την πίστη τους για να ενισχύσουν μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ των θρησκευτικών αξιών και της πρακτικής πολιτικής συμμετοχής.

Πηγή:

https://publicorthodoxy.org/2020/08/27/pastoral-guidance-civic-engagement/?fbclid=IwAR1rWjxDahO1kn1JGy_eUHEc5prG9wp_eUXP46Jr56hP5Yw984h08rraiyU.

26. «Το Ισλάμ από Ορθόδοξη οπτική», Public Orthodoxy, Phil Dorroll, 3 Ιουλίου 2020.

Σε αυτό το άρθρο, ο Δρ. Phil Dorroll αναδεικνύει τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει στις σχέσεις Ισλάμ-Ορθοδοξίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ιδίως στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής». Αναφέρεται άμεσα στην παράγραφο 56: «Αν και η Ορθόδοξη Εκκλησία επιδιώκει βαθύτερους δεσμούς φιλίας με όλες τις θρησκείες, αναγνωρίζει την ιδιαίτερη ευθύνη της έναντι των άλλων δύο «λαών της Βίβλου», των Αβρααμικών παραδόσεων του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού, με τις οποίες έχει μακροχρόνιους διαλόγους και δίπλα στις οποίες έχει ζήσει για χιλιετίες.

Επομένως, η Εκκλησία μπορεί να ασχολείται με την ομορφιά και τις πνευματικές αλήθειες του Ισλάμ σε πολλές από τις παραδόσεις του, αναγνωρίζοντας κοινά σημεία επαφής με αυτό, ιδίως στην επιβεβαίωση της Παρθενικής Γέννησης (Κοράνιο 3:47, 19:16-21, 21:91) και στην αναγνώριση του Ιησού ως τον Μεσσία, Αγγελιοφόρο, Λόγο και Πνεύμα του Θεού (4:171). Αν και η Ορθοδοξία δεν συμφωνεί με το Ισλάμ στην απόρριψη της Ενσάρκωσης και του Θεού ως Τριάδα, εντούτοις είναι σε θέση να επιδιώξει ουσιαστικό διάλογο με όλα τα μέρη της Ισλαμικής Ούμμα σχετικά με την ορθή κατανόηση αυτών των κεντρικών χριστιανικών διδασκαλιών.

Πιστεύει ότι οι κοινές ρίζες του Χριστιανισμού και του Ισλάμ στη Μέση Ανατολή, η κοινή επιβεβαίωση του μηνύματος της ενότητας του Θεού, καθώς και η κοινή αναγνώριση της αγιότητας και της αλήθειας του Λόγου του Θεού και των Προφητών του, η σημασία της προσευχής και της άσκησης, καθώς και ο αγώνας για να διακρίνει κανείς το θέλημα του Θεού σε όλα τα πράγματα, καλούν το Ισλάμ και την Ορθοδοξία να εισέλθουν σε μια γόνιμη συζήτηση για την προώθηση της ειρήνης και της κατανόησης μεταξύ όλων των λαών. Αυτή η παράγραφος επαινείται για την εκλεπτυσμένη και σεβαστική διατύπωση του Ισλάμ, σημειώνοντας μια σημαντική πρόοδο στον Ορθόδοξο-Χριστιανικό διάλογο.

Το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» επικοινωνεί αποτελεσματικά τα κύρια στοιχεία του Ισλάμ, όπως τη θεμελιώδη διδασκαλία του ταουχίντ, δηλαδή την ενότητα του Θεού, η οποία είναι θεμελιώδης για την μουσουλμανική πίστη. Αντιπροσωπεύει με ακρίβεια την αυτοκατανόηση των Μουσουλμάνων, αναγνωρίζοντας τη σημασία της καθημερινής προσευχής και την θεμελιώδη ενότητα του Θεού, ενώ παράλληλα αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα στις ισλαμικές κοινωνικές διδασκαλίες και πρακτικές. Αυτή η διαφοροποίηση προκύπτει από τη διάκριση μεταξύ αμετάβλητων πεποιθήσεων και ερμηνεύσιμων κοινωνικών πρακτικών στο Ισλάμ. Αναγνωρίζοντας τις πολυπλοκότητες και τις λεπτότητες του Ισλάμ, το κείμενο προάγει έναν πιο αυθεντικό και σεβαστικό διάλογο μεταξύ Μουσουλμάνων και Ορθοδόξων Χριστιανών.

Πηγή: <https://publicorthodoxy.org/2020/07/03/islam-from-an-orthodox-perspective/>.

27. National Center for the Laity, Καλοκαίρι 2020, σελ. 6.

Αυτή η σύντομη κριτική σημειώνει ότι το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» αποτελεί μια σκόπιμη αποδέσμευση από της της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας από την ασαφή κοινωνική θέση, με σκοπό να «ενισχύσει την φροντίδα της για τη γη σε όλες τις διαστάσεις της».

Πηγή:

<https://catholiclabor.org/wp-content/uploads/2020/05/Summer-2020-1.pdf>.

28. «Το Οικουμενικό Πατριαρχείο για την ορθόδοξη διδασκαλία στη σύγχρονη κοινωνία», Ηρακλής Φίλιος, 26 Ιουνίου 2020.

Αυτό το σύντομο άρθρο παρουσιάζει το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» ως μια αναγκαία πρωτοβουλία για να διασφαλιστεί ότι η Εκκλησία δεν είναι ούτε μουσείο ούτε παθητικός θεατής της κοινωνίας.

Πηγή:

<https://www.kalamatatimes.gr/to-oikoumeniko-patriarcheio-gia-tin-orthodoxi-didaskalia-sti-sygchroni-koinonia/>.

29. «Διαδικτυακή Ημερίδα της ΟΑΚ για την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο στην Κρήτη», Romfea.gr, 11 Ιουνίου 2020.

Αυτό το άρθρο καταγράφει τη διεξαγωγή μιας διάσκεψης με τίτλο «Μελετώντας τα κείμενα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου: Προβλήματα για την κοινωνική κρίση και την πανδημία του COVID-19», από την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης. Η διάσκεψη ανέδειξε τις δυσκολίες που παρουσιάζει η πανδημία του κορονοϊού σε μια Εκκλησία που είναι σε μεγάλο βαθμό αποπροσανατολισμένη για τη δική της ιστορική κοινωνική διδασκαλία.

Πηγή:

<https://www.romfea.gr/oikoumeniko-patriarxeio-ts/arxiepiskopi-kritis/37559-diadiktuaki-imerida-tis-oak-gia-tin-agia-kai-megali-sunodo-stin-kriti>.

30. «For the Life of the World: Toward a Social Ethos of the Orthodox Church», Carrie Frederick Frost, Nadieszda Kizenko, Journal of Orthodox Christian Studies, Volume 5, Number 1, 2022, σελ. 119-139.

Αυτό το άρθρο είναι μια συλλογή από προβληματισμούς που ζητήθηκαν από την Δρ. Carrie Frederick Frost, η οποία υπηρέτησε στην θεολογική επιτροπή του κειμένου. Οι συνεισφέροντες είναι επίσης οι Nadieszda Kizenko, Radu Bordeianu, Will Cohen, Regina Elsner, Tamara Grdzeldze, Lidiya Lozova, Evgeny Pilipenko και Rowan

Williams. Οι προβληματισμοί παρέχουν μια λεπτομερή κριτική των μεθοδολογικών και θεολογικών καινοτομιών του κειμένου. Ο Evgeny Pilipenko θεωρεί ότι το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» αποτελεί πρωτοπορία σε σύγκριση με τα παραδοσιακά Ορθόδοξα πρότυπα μέσω της ενσωμάτωσης σύγχρονων επιρροών όπως «θεοαισθητική», «ιστορισμός» και «οικουμενισμός». Εκφράζει ανησυχία ότι η έμφαση του κειμένου στην ομορφιά και την αγαθότητα στη δημιουργία κινδυνεύει να ιδεοποιήσει υπερβολικά τον κόσμο και να θολώσει τα μυστηριακά όρια. Επίσης, η ευέλικτη προσέγγιση του κειμένου στις Ορθόδοξες διδασκαλίες, η οποία ευθυγραμμίζεται με σύγχρονες ιστορικές και επιστημονικές προοπτικές, ενδέχεται να θεωρηθεί ασύμφωνη με τις καθιερωμένες παραδόσεις. Ο Pilipenko επίσης επικρίνει τη στάση του κειμένου ως προς την οικουμενική κίνηση, που ενσωματώνει στοιχεία από παραδόσεις που θεωρεί εκτός Ορθόδοξης παράδοσης, δηλαδή τη θεολογία της απελευθέρωσης και άλλες χριστιανικές προοπτικές, σημειώνοντας την έλλειψη σαφούς δικαιολόγησης για την ύπαρξή του εντός της Ορθόδοξης θεολογίας και τις πιθανές συγκρούσεις με τις παραδοσιακές απόψεις.

Ο Rowan Williams από την άλλη, επικεντρώνεται στις ηθικές και εκκλησιολογικές διαστάσεις του κειμένου «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής». Επαινεί το κείμενο για το ότι θεμελιώνει τις ηθικές συζητήσεις μέσα στο θεολογικό πλαίσιο της Εκκλησίας, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της κοινωνίας και της Εκκλησίας ως το πλαίσιο για ηθική σκέψη. Ο Williams εκτιμά τη λεπτομερή προσέγγιση του κειμένου σχετικά με τη δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά προτείνει ότι θα μπορούσε να εμπλουτισθεί μέσα από περισσότερο διάλογο με κριτικές κατά της φιλελεύθερης δημοκρατίας και της παραδοσιοκρατίας. Επίσης, σημειώνει ότι ενώ η εκκλησιοκεντρική προοπτική του κειμένου είναι μια σημαντική συμβολή στον οικουμενικό διάλογο, η αυστηρή του

τονικότητα ενδέχεται να αναπαράγει ακούσια τις δυτικές προσεγγίσεις, απομακρύνοντας την Ορθόδοξη κοινή αίσθηση. Και οι δύο προβληματισμοί αναδεικνύουν τις καινοτόμες συνεισφορές του κειμένου στην Ορθόδοξη θεολογία και κοινωνική ηθική, ενώ επισημαίνουν περιοχές όπου χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνιση και ευθυγράμμιση με τις παραδοσιακές Ορθόδοξες απόψεις.

31. Βασίλειος Θερμός, «Για τη Ζωή του Κόσμου; Και για την Εκκλησία επίσης! Η Ποιότητα του Ήθους ως Διαγνωστικό Κλειδί για την Ορθόδοξη Εκκλησία», Ειδικό Τεύχος: Μια Φρέσκια Οπτική για την Ορθόδοξη Κοινωνική Ηθική: Αντιδράσεις στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής» (2020).

Σε αυτό το ακαδημαϊκό άρθρο, ο π. Βασίλειος Θερμός, θεολόγος και ψυχίατρος, αναδεικνύει μια αντιφατικότητα που παρατηρείται μεταξύ των θεολογικών και ψυχολογικών ερμηνειών της «ταυτότητας» στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής». Το κείμενο υποστηρίζει ότι η ταυτότητα είναι κυρίως θεολογική, βασισμένη στην οντολογική πραγματικότητα του ανθρώπου που δημιουργήθηκε κατ' εικόνα του Θεού, και όχι σε προσωπικά χαρακτηριστικά όπως η σεξουαλικότητα. Ο π. Θερμός υποστηρίζει ότι αυτή η θεολογική άποψη έρχεται σε σύγκρουση με την ψυχολογική προοπτική, η οποία περιλαμβάνει τη σεξουαλικότητα ως θεμελιώδες κομμάτι της προσωπικής ταυτότητας.

Ο π. Θερμός τονίζει ότι ενώ η θεολογική ταυτότητα της Εκκλησίας υπογραμμίζει τη θεία δημιουργία, δεν απαντά επαρκώς τις σύγχρονες ψυχολογικές αντιλήψεις για την ταυτότητα. Αυτή η παράβλεψη δημιουργεί σύγχυση και καθιστά το μήνυμα της Εκκλησίας λιγότερο σχετικό με τη σύγχρονη συζήτηση. Επίσης, επισημαίνει την ασυνέπεια στην προσέγγιση της σεξουαλικότητας ως ψυχολογικού και θεολογικού στοιχείου, υποδεικνύοντας ότι η Ορθόδοξη

θεολογία δεν έχει ασχοληθεί πλήρως με τις σύγχρονες ανθρωπολογικές ανησυχίες.

32. Μήνυμα του Οικουμενικού Πατριάρχου για την «Παγκόσμια Ημέρα Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης για τον Αυτισμό», Φως Φαναρίου, Μάρτιος 2022.

Στην ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη για την Παγκόσμια Ημέρα Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης για τον Αυτισμό, τονίζεται η αξία κάθε ανθρώπινης ύπαρξης. Η Α.Θ.Π. παραθέτει τον Άγιο Ιωάννη Χρυσόστομο και το κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής», συγκεκριμένα το 33: «Η επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και της πολιτικής ισότητας — η πρόνοια για τους φτωχούς και η στέγαση για τους άστεγους, η προστασία των αδυνάτων, η υποδοχή των προσφύγων και η βοήθεια προς τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες — δεν είναι απλώς ένα ήθος που προτείνει η Εκκλησία, αλλά είναι ένας αναγκαίος τρόπος σωτηρίας, ο αδιαπραγμάτευτος δρόμος προς την ένωση με τον Θεό εν Χριστώ».

Πηγή: <https://fosfanariou.gr/index.php/2022/04/02/minima-ecum-patr-gia-hmera-autismou/>.

33. Α.Θ.Π. Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, Ομιλία, Εορτή του Αγίου Αποστόλου Ανδρέα, 30 Νοεμβρίου 2020.

Στην ομιλία του για την Εορτή του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος εξέφρασε αλληλεγγύη με τον Πάπα Φραγκίσκο την αλληλεγγύη όσον αφορά την αντιμετώπιση σύγχρονων παγκόσμιων προβλημάτων. Τόνισε τις κοινές ανησυχίες, ευαισθησίες και προοπτικές σχετικά με την ειρήνη, την συμφιλίωση και την κοινωνική δικαιοσύνη. Υποστήριξε πρωτοβουλίες που προάγουν την αδελφσύνη, την αλληλεγγύη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανταπόκριση στην ταλαιπωρία των προσφύγων και των μεταναστών. Ο

Πατριάρχης σημείωσε επίσης την κοινή τους ανησυχία για τη βία που διαπράττεται στο όνομα της θρησκείας και ανέδειξε τη σημασία του διαθρησκειακού διαλόγου για την υπέρβαση της καχυποψίας καθώς επίσης και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των θρησκειών. Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος επαίνεσε την Εγκύκλιο του Πάπα Φραγκίσκου Fratelli Tutti για την βαθιά αναφορά της στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Παράλληλα, σύγκρινε τις προσπάθειες των Ορθοδόξων θεολόγων να αντιμετωπίσουν πολλές από τις ίδιες προκλήσεις στο κείμενο «Υπέρ της του Κόσμου Ζωής».

Πηγές:

1. <https://www.ecupatria.org/2020/11/30/thronal-feast-of-the-ecumenical-patriarchate-3/#more-1497>.
2. <https://www.alamy.com/istanbul-turkey-06th-jan-2024-greek-orthodox-ecumenical-patriarch-bartholomew-i-of-constantinople-conducts-the-epiphany-mass-during-the-epiphany-day-celebrations-at-the-church-of-fener-orthodox-patriarchate-hundreds-of-believers-celebrate-the-epiphany-and-baptism-of-jesus-credit-sopa-images-limitedalamy-live-news-image591866022.html?imageid=B348DF9B-83BB-4262-9550-ADD03210D434&p=473355&pn=2&searchId=72dfce000745d55a988defa44af2b583&searchtype=0>
3. <https://www.alamy.com/greek-orthodox-ecumenical-patriarch-bartholomew-i-of-constantinople-conducts-the-epiphany-mass-as-part-of-epiphany-day-celebrations-at-the-church-image455795927.html?imageid=B05840BB-8206-4CA5-8EE3-174787544D2C&p=390942&pn=2&searchId=72dfce000745d55a988defa44af2b583&searchtype=0>
4. <https://www.alamy.com/stock-photo-st-katherine-monastery-on-the-sinai-peninsula-in-egypt->

21757940.html?imageid=824D8D69-EBFB-41A0-A158-A8E29D85352F&p=51495&pn=1&searchId=ab4629c45c5be64e94a65424f0e5add5&searchtype=0

5. <https://www.alamy.com/stock-photo-a-mosaic-design-depicting-a-throne-above-the-transept-in-monreale-37641688.html?imageid=85F46CC7-8EDE-4539-98AB-F4DA8411A8D2&p=24559&pn=1&searchId=72dc06fba8264bb8457d84ccc4319bac&searchtype=0>
6. <https://www.alamy.com/god-is-resting-after-creation-byzantine-mosaic-in-monreale-12th-century-unknown-422-monreale-god-resting-after-creation-image187429041.html?imageid=498AE090-9BC8-4947-9925-72E446A54884&p=650648&pn=1&searchId=aea5bc76ca0b0cb42ce70711171ff6e&searchtype=0>